

Taalcultuur

Leonie Cornips, bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de UM, over de relatie tussen gesproken talen en dialecten in Limburg en de daaraan ontleende identiteit.

De zachte g

Een medeklinker als de zachte g heeft geen enkele betekenis; het verwijst niet naar 'iets' in de wereld.

Bij een woord als boom zien we een stam en takken met groene bladeren voor ons, bij een zachte g helemaal niets. Maar toch kent dit kleine klankje vele sociale betekenissen. Voor Limburgers is de zachte g een echte achilleshiel.

Deze krant staat vol met columns als van Gé Reinders en ingezonden brieven over hoe Limburgers zich tot de zachte g verhouden. „Mensen met een zachte g) kunnen een softe en onzekere indruk maken op mensen uit bijvoorbeeld de Randstad”, schrijft Pascal Cuijpers.

P. Bors uit Venlo laat weten: „Enige tijd geleden verliet ik het station van Eindhoven, met een klant overlegend aan de telefoon. Iemand hoorde dit en liet onmiddellijk weten te horen dat ik uit Limburg kwam.” Ad Canters uit Tegelen: „Vaak heb ik voor mijn werk cursussen gevolgd in Amsterdam, Utrecht en Rotterdam. Steeds maar weer dat genöal: ‘Uw komp saekuh oit Limburgh, dat hoar ik oan u accint.’”

Natuurlijk is het niet alleen de zachte g waardoor veel Limburgers aan hun Nederlands te herkennen zijn maar ook aan hun melodieuze wijze van spreken, de huig (r) en noem maar op. Maar de zachte g is wel het kenmerk dat de essentie van de Limburger afbeeldt met alle bijbehorende stereotypen - ze vieren nu allemaal carnaval, zijn katholiek, frauduleus, gezellig, incompetent - en bijbehorende emoties. En dat terwijl de zachte g volgens de Dialectatlas van het Nederlands ook elders voorkomt: in Brabant, het oostelijk deel van Gelderland, een beetje in Overijssel tot gedeeltes in Drenthe toe en een klein stukje Zuid-Holland.

Mensen van buiten typeren de Limburger aan de zachte g, maar Limburgers identificeren zichzelf ook met deze klank. De Facebook pagina Nine-gag Op Zn Limburgs toont dat Limburgers zich schamen voor die zachte g op nationale tv of radio. De zachte g hoort tot de lokale norm in het zuiden maar niet tot de nationale norm. Daarom heeft

de Brabantse dj Domien Verschuuren van afgelopen Serieus Request in Heerlen zijn zachte g afgeleerd evenals Chantal Janzen voor haar carrière buiten Limburg. De uitspraak van de harde g daarentegen maakt tegelijkertijd deel uit van de lokale norm in bijvoorbeeld Alkmaar en de nationale norm.

De zachte g buiten de provincie is confronterend, maar omgekeerd is de harde g dat binnen de provincie ook. Justine van Beek als geboren en getogen Limburgse: ‘Het Maastrichtse dialect beheers ik niet en ook de zachte g verloor na enkele jaren zijn kracht. Elke keer als ik iets wilde afrekenen en de caissière vroeg: “En keend hubse nog vieftig centjes veur miech?”, moest ik haar teleurstellen met mijn gebrek aan beheersing van de volkstaal en kreeg ik gelijk de afkeurende ach-daar-heb-je-weer-een-Hollander-blik.

Dus in Limburg voelt die de zachte g juist prettig. Vandaar dat een lezer mij schrijft: „De keiharde Hollandse ‘keel’-g (vaak in combinatie met een wat pesterige, bijna sarrende randstedelijke tone of voice) van veel radio- en televisie-commercials. Bekijk - of beter beluister - eens enkele willekeurige reclameblokken en u begrijpt wat ik bedoel. Wij verzuchten dan: zouden die reclamejongens nou echt niet beseffen dat zo’n beetje iedereen beneden de rivieren, én ook de meeste mensen in het noordoosten dit uitgesproken vervelend vinden om naar te luisteren? En dat het echt niet aanzet tot het kopen van producten en/of diensten? Ik noem een Delta Lloyd (CHlashelder), Kruidvat (Steeds verrassend, altijd voordeliCH), ZiCHCHo etc etc”.

Ik doe een voorspelling. Als we de nationale tv en radio en YouTube bombarderen met de zachte g, zo vaak en zo veel mogelijk, dan wordt die zachte g voor iedereen en overal in Nederland doodgewoon. Dan kunnen sprekers het ongemakkelijke gevoel dat zij over de zachte g buiten de provincie ervaren, loslaten.

“Laten we tv, radio en YouTube met de zachte g bombarderen.